

De Bietenteler

Jaargang 1 | nr 1 | augustus 2014

Hét vakblad voor de Nederlandse bietenteler

Vroegbestelling suikerbietenzaad

Aandacht voor bladschimmels

Op bezoek bij Landbouwbedrijf Van Puijenbroek

**BESCHIKBAAR
IN DE VROEG-
BESTELLING!**

Hét rhizoctonia ras: it's all in the seed.

ISABELLA KWS

- Vertrouwde zekerheid!
- Meest uitgezaaide ras in 2014!

www.kwsbenelux.com

KWS

Seeding the future
since 1856

Voorwoord

“De Bietenteler” voor de bietentelers

Bieten telen, een mooie uitdagende bezigheid. Al voor 1900 teelden we bieten in Nederland. De bieten van toen zijn niet meer vergelijkbaar met de bieten van nu. Vaak horen we verhalen van telers die nog weten wat het is om bieten “op één te zetten”, ook wel het “dunnen” van de suikerbieten genaamd. Dit was een direct gevolg van het meerkiemige zaad in die tijd. Sinds de komst van genetisch éénkiemig zaad behoort deze werkzaamheid tot het verleden.

Resistenties zijn nodig gebleken om de teelt in de benen te houden. Rhizomanie, rhizoctonia en aaltjes vormen de belangrijkste vijanden van de bietenteelt. Kwekers hebben voor al deze problemen een oplossing gevonden. De natuur zorgt echter vaak voor een onbalans en om deze reden is het van groot belang dat kwekers blijven zoeken naar oplossingen voor problemen die ons nog te wachten staan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de doorbraak van rhizomanie. Kwekers werkten al jaren aan deze aanvullende resistentie, waardoor we de problemen van een doorbraak niet in onze portemonnee zullen voelen.

Het doel van de Nederlandse bietensector werd gepresenteerd tijdens de wintervergaderingen: 1890 staat voor 90 ton bieten met 18% gehalte in 2018! Een hele uitdaging!

In de toekomst zal het succes van onze teelt afhangen van het samenspel tussen de bietenteler, de kweker van de bietenrassen en de verwerkende industrie.

Veel leesplezier gewenst met deze 1ste uitgave van “De Bietenteler” voor de bietentelers.

Redactie “De Bietenteler”

Inhoud

Onze redactie Bij een nieuw vakblad hoort een nieuwe redacteur. Wie is John Schoonbroodt?

4

Bedrijfsreportage In 2015 verdwijnt het melkquotum en in 2017 gebeurt hetzelfde voor het suikerquotum. Is landbouwbedrijf Van Puijenbroek uit Hilvarenbeek hierop voorbereid en zo ja hoe?

5

Signaal uit het veld In dit “signaal uit het veld” laten we DLV-er de heer Snippe aan het woord over de situatie met de bladschimmel stemphilium in Noord-Oost Nederland, de bakermat van deze aantasting.

8

Column De column wordt deze keer geschreven door mevrouw Jellien Aalderink, partner van Joeri Koeman, bietenteler te Bant in de Noord-Oost Polder.

10

Vroegbestelling 2015 Augustus is de maand waarin de suikerbietenteler gebruik kan maken van de vroegbestelling voor bietenzaad teelt 2015. Wat speelt er en waar moet men op letten, een overzicht.

11

Op bezoek bij In dit nummer van “De Bietenteler” gaan we op bezoek bij het Polder Station te Nagele.

14

Actua Timelapse: ontwikkeling van het gewas

16

Actua Toelating Retengo Plust

17

Actua Krijgt de teelt van voederbieten nieuwe kansen? Met de introductie van Feedbeet komen er weer mogelijkheden.

18

Colofon

Oplage
Editie Nederland: ca. 10.000 ex

Layout, druk
Drukkerij Leën
www.leen.be

Coördinatie
Comevent
Schoolstraat 20
2240 Massenhoven
www.comevent.be

Redactiesecretariaat
info@debietenteler.com

Afgifte kantoor
Nederland: Sittard

Redactie en fotografie
Akkerbouwvoorlichting
en -communicatiebureau
J. Schoonbroodt

Even voorstellen

Bij de introductie van “De Bietenteler” ben ik gevraagd om, onder andere vanwege mijn ervaring in het schrijven van voorlichtingsartikelen over de bietenteelt, medewerking te verlenen. Maar wie is John Schoonbroodt?

Akkerbouwvoorlichting en –communicatiebureau J. Schoonbroodt

35 jaar in dienst van de suikerbiet

Mijn naam is John Schoonbroodt. Mijn landbouwkundige opleiding volgde ik aan de Hogere Landbouw School in Deventer. Op vrijdag 27 juni 2014 heb ik afscheid genomen van CSV COVAS, een coöperatie waaraan ik ruim 35 jaar verbonden ben geweest.

Op 15 september 1979 startte ik mijn bietenloopbaan bij de toenmalige coöperatie voor de afzet van suikerbieten in Limburg (COVAS). Ik werd er Hoofd van het Tarreerlokaal in Leeuwen (een plaatsje in de buurt van Roermond). Met een team van ca. 15 mensen heb ik 25 jaar leiding gegeven aan dit tarreerstation waar al in 1973 apparatuur aanwezig was om de elementen kalium, natrium en schadelijke stikstof vast te stellen. Dit was voor Nederland een primeur maar

wel nodig omdat, begin jaren zeventig, de interne kwaliteit van met name de Limburgse suikerbiet achteruitging. En nog steeds geldt: “Meten is weten”.

Met de sluiting van de suikerfabriek Puttershoek in 2005 nam het aanbod bietenmonsters zo sterk af dat Suiker Unie het niet meer verantwoord vond om dit onderdeel in leven te houden en COVAS kreeg het advies om “Leeuwen” te sluiten. In deze periode kreeg ik, werkend met de Venema-apparatuur, alle ins en outs rondom de winbaarheid van suiker stevig onder de knie. Deze kennis was verschrikkelijk kostbaar op het moment dat ik, als Hoofd van de Agrarische Dienst, de leden van COVAS moest assisteren op hun weg naar winbaarheidsbetaling. Dit werd de rode draad doorheen mijn loopbaan in de bietenwereld en ik ben dan

ook dankbaar dat het, samen met de coöperatieleden, is gelukt om tegenwoordig eenzelfde kwaliteit suikerbieten te kunnen telen als in de rest van Nederland.

Als bedrijfsvoorlichter akkerbouw de basis gelegd

Na de vervulling van mijn militaire dienstplicht (18 maanden) kon ik in dienst treden bij het Ministerie van Landbouw als Bedrijfsvoorlichter Akkerbouw, met als werkgebied de zandgronden van Midden-Limburg. Dat was voor een boerenzoon van de löss een hele overgang maar ook een goede leerschool. Ik kwam terecht in een omgeving van pioniers, boeren met durf en doorzettingsvermogen, die open stonden voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen. Hierdoor kon ik me in korte tijd ontwikkelen tot een allround voorlichter. Ik kwam in aanraking met alle akkerbouwgewassen, diverse groenten voor de volle grond maar ook met gewassen als gladiolen en lelies.

Uiteindelijk werd duidelijk dat één gewas me na aan het hart ging en dat, u kunt het al raden, waren de suikerbieten. Na zes jaar was ik toe aan een nieuwe uitdaging en die vond ik bij COVAS. Door de reorganisatie, in 2007, van de suikersector ging er in Limburg nogal wat suikerquotum verloren en moest er worden nagedacht over de toekomst. Dit leidde in 2009 tot een fusie met de zustercoöperatie CSV, werkzaam in Oost-Brabant en Zuid-Gelderland. Ook bij CSV COVAS vervulde ik tot mijn afscheid de functie van Hoofd Agrarische Dienst. Via de wekelijkse berichten (eerst COVAS-berichten, later CSV COVAS nieuwsbericht) heb ik in mijn carrière ca. 1.700 columns geschreven over alles wat met de bietenteelt in Zuidoost Nederland te maken heeft.

Van Puijenbroek, Hilvarenbeek

Simon de Brouwer in de deuropening van de zelfrijdende Delvano spuitmachine. Hij zegt goed voorbereid te zijn op het afschaffen van zowel het melk- als het suikerquotum en ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Goed voorbereid op afschaffen quotering

In 2015 en 2017 vervallen de quotumregelingen voor respectievelijk melk en suiker. Landbouwbedrijf Van Puijenbroek is hierop voorbereid. Bedrijfsleider Simon de Brouwer (46) vertelt hoe.

We moeten weten dat Simon geen agrarische achtergrond heeft. Via een vriend (zoon van een loonwerker waar hij veel werkte) kwam hij met de landbouw in contact. De opgedane agrarische ervaring en zijn agrarische opleiding via HAS en Wageningen maakten dat hij werd gekozen om bedrijfsleider te worden op dit 1.200 ha (800 ha bos) grote landgoed in Hilvarenbeek, onder Tilburg. Simon is getrouwd en heeft twee kinderen, Bart van 14 en Karlijn van 12.

naast het landgoed nog de textiel-fabriek (HaVeP) en een aandeel in de Telegraaf Media Groep (TMG) en diverse andere bedrijven. Het landgoed rust op drie pijlers. Dit zijn in volgorde van omzet: 1) de melkveehouderij 2) de akkerbouw en 3) de bosbouw. Met een team van 9 vaste medewerkers, aangevuld met enkele parttimers voor het melken en de veeverzorging, worden de werkzaamheden rond gezet. Met uitzondering van oogsten en mest verspreiden, gebeuren alle werkzaamheden in eigen beheer. Simon wil gezegd hebben dat hij trots is op het team waarmee bij Van Puijenbroek gewerkt wordt, dat niet alleen mooie resultaten boekt maar waarmee hij ook met een gerust hart de toekomst aandurft.

De bosbouw

Vroeger groeiden er op de lichte heidegrond slechts grove dennen voor de productie van mijnhout. Nu valt het landgoed onder de NSW-regeling. Hiervoor is nodig dat het bedrijf wordt opengesteld voor publiek. Daarom is er 40 km wandelpad aanwezig. Verder

Het handhaven van de organische stof is een grote uitdaging. Daarom wordt gestreefd naar meer CCM-mais, meer graan t.b.v. stro in de stallen plus uiteraard een aanzienlijk areaal gras.

wordt er jaarlijks tussen vijf en tien hectare hout vervangen. Het goede productiehout wordt verkocht voor tuinhuisjes, palen en dergelijke en met het afvalhout wordt de eigen textielfabriek verwarmd.

Opbouw van het Landgoed

De familie Van Puijenbroek bezit

Met, nog meer dan nu, aandacht voor het voeren, de gezondheid en de selectie zal de kostprijs van een liter melk toekomstbestendig blijken.

Het rundveebedrijf

Momenteel worden er, sinds 1994 met stalvoeding, 410 koeien en 250 stuks jongvee gehouden. Gemolken wordt er met een 40 stands carrousel buitenmelker van het merk Westfalia. Er is ruimte voor 470 koeien en dat is ook het streefdoel met het oog op het afschaffen van de melkquotering. Simon, die zelf meewerkt in de akkerbouw, vertelt dat het rollend jaargemiddelde op 9.600 kilo ligt met 4,20 vet en 3,55 eiwit.

Vanwege de dunne bouwvoor en de stenen zijn de beide ploegen (5 - en 6 schaar) voorzien van veerbelaste opstakelbeveiliging en wordt er weinig ge(snel)spit.

Het akkerbouwbedrijf

De akkerbouw is helemaal zijn ding, vertelt Simon, vooral omdat de grond waarop hij boert niet de gemakkelijkste is. Een dunne bouwvoor (20 tot 25 cm) op lichte, plaatselijk steenrijke ondergrond met een organische stofgehalte van 2 tot 4%. Om hierop tot zo hoog mogelijke financiële resultaten te komen, worden hoge eisen aan vakkennis en organisatievermogen gesteld. Beregenen is dan ook een heel belangrijk aspect voor het laten slagen van de diverse teelten. Hiervoor alleen al zijn 10 haspels aanwezig. Nagenoeg het hele bedrijf is voorzien van ondergrondse leidingen en diepe bronnen. Ca. 80 % van de percelen kan elektrisch worden beregend, uiteraard veel goedkoper dan met diesel en is minder storingsgevoelig.

Ruim bouwplan

Simon laat weten dat het landgoed, als één van de weinige bedrijven op de wereld, werkt onder S.A.C. hetgeen staat voor Sustainable Agricultural Code, ingevoerd door groenteafnemer Knorr. Unilever, als moederbedrijf van Knorr, heeft de wens om in 2020 alleen nog maar producten af te nemen van 100% duurzaam werkende bedrijven. Deze code legt een grote druk op het bouwplan. Sowieso moet het, ter voorkoming van ziekten en plagen, zo ruim mogelijk zijn. Waspeen bijvoorbeeld wordt slechts één keer in de tien jaar geteeld. Naast waspeen wordt er, voor Knorr, ook spinazie en schijvenpeen geteeld. Verder teelt Van Puijenbroek

16.000 kilo suiker per hectare zou nodig zijn voor de periode na 2017. Op dit landgoed is dit alleen maar mogelijk door nog betere rassen en nog meer aandacht voor de grond. In dit kader denkt Simon, ter voorkoming van structuurschade, ook aan vervroeging van de maïsoogst.

Landbouw nog aardappelen, cichorei, erwten, graszaad, maïs en uiteraard suikerbieten. Daarbij, laat Simon aantekenen, teelt hij ook nog ieder jaar 10 tot 20 ha Afrikaantjes ter bestrijding van *Pratylenchus penetrans* (Wortellesieaaltjes).

De suikerbieten

Uit de cijfers blijkt dat op dit bedrijf een suikerproductie van 15.000 kilo per hectare mogelijk is. Hierbij wordt een WIN gerealiseerd van gemiddeld 92. Hoe doet men dit? Om met het laatste te beginnen schetst Simon de gang van zaken bij de bemesting. Samen met DLV wordt, weliswaar steeds moeilijker, een bemestingsplan opgesteld. De teelt van suikerbieten heeft geen echte vaste plaats in het bouwplan maar komt, ter vermindering van opslag, wel voor de aardappelen. Hiervoor ligt de pH gemiddeld op 5,4 tot 5,7. Te hoog geeft organische stof afbraak en dat wil Simon voorkomen. De teelt start in februari met het strooien van K60. Vervolgens wordt een mix gereden (38 tot 45 m³) bestaande uit rundveedrijfmest en mineralenconcentraat. Deze mix wordt gemaakt in de eigen mestsilo. 90% van de bietenpercelen worden geploegd met ondergronders (tot 40 cm) en vorenpakker. Voor bieten in grasland wordt gespit. Desgevraagd vertelt de ondernemer ons dat hij geen voorstander is van snelspitten omdat de bouwvoor, na ploegen, meer vocht vasthoudt en omdat de bouwvoor zo dun is. Direct na het ploegen wordt, in

vochtige grond, gezaaid op gemiddeld 20 cm. Het rassenpakket bestaat voor 75% uit Isabella KWS speciaal zaad. Bijzonder hierbij is dat in alle percelen een stuifdek wordt aangelegd met ca. 40 kilo gerst. Naast de stuifbestrijding, moeten we weten, helpt dit ook ter voorkoming van een vroege rhizoctonia-aantasting omdat de bodem onder een stuifdek minder snel opwarmt. Vervolgens wordt in het 4-blad stadium 300 kilo landbouwsout gestrooid. De onkruidbestrijding kost gemiddeld 4 LDS-besputtingen. De boriumbesputting wordt meestal apart uitgevoerd. Daarna, en daar is men nu mee bezig, worden de eventuele schieters verwijderd. Op niet al te lange termijn zal de bladschimmelbestrijding een aanvang nemen. Simon wil dit jaar starten met Retengo Plust en de volgende twee besputtingen overschakelen op Sphere. Omdat de teelt niet goedkoop is, wil Simon graag zoveel mogelijk groeidagen benutten. Daarom maakt hij gebruik van de mogelijkheid om veel in de laatste dagen te leveren en maximaal laatleverpremie te ontvangen. Volgens het CSV COVAS systeem moet er dan op 15 november worden gerooid. Vanwege de slechte infrastructuur op het landgoed (veel bomen, sloten, en smalle onverharde boswegen) worden de bieten, nadat ze door een Grimme zijn gerooid, naar een betonnen stortplaats gereden waar ruimte is voor 5.000 ton bieten. Daar worden ze vervolgens met een loader geladen voor de suikerfabriek in Dinteloord.

De mechanisatie

Naast de noodzakelijke grondbe- werkings-, verplegingsmachines en hooibouwwerktuigen telt het bedrijf 7 trekkers. Dit betreft 2x Fendt (200 pk), 3x John Deere (140, 170 en 200 pk) en 2x Case van 80 pk. Daarnaast is er een zelfrijdende Delvano met 42 meter spuitboom aanwezig. Voor transport kan men beschikken over 2 drie-assers, waarvan één met onderlosser voor transport van houtchips naar de textielfabriek.

Afsluiting

Simon, die naast bedrijfsleider ook lid is van de Raad van Toezicht van zowel CSV COVAS als van Verenigde Telers Akkerbouw heeft als hobby mountainbiken. Logisch dat hij zich met een privé oefenterrein van 1.200 ha en zo'n prachtig bedrijf een, zoals ze dat in Brabant zeggen, 'contente mens' noemt die de toekomst met een gerust hart tegemoet treedt.

Simon controleert de suikerbieten regelmatig op de aanwezigheid van bladschimmels

In grote delen van noordoost Nederland is veel tot zeer veel neerslag gevallen. We vragen een medewerker van DLV-plant naar zijn visie op de huidige situatie.

Suiker Unie rekt op een gemiddelde suikerproductie van 15.000 kilo per ha

Sinds 2007 kent men op de zandgronden van Noordoost Nederland de aantasting die aanvankelijk “witte puntjes ziekte” werd genoemd, maar waarvan we nu weten dat het stemphylium betreft. We vragen de heer Snippe van DLV wat hij vindt van de bieten in zijn gebied.

Naam Gert Snippe
Bedrijf DLV
Functie Allround DLV Adviseur bij DLV Plant Noordoost

Wie is de heer Snippe en wat is het werkgebied en eventuele specialisatie?

Antwoord: Ik ben allround DLV Adviseur bij DLV Plant Noordoost. Mijn werkgebied omvat het gebied bij Emmen en over de grens in Duitsland. Ik ben gespecialiseerd op het gebied van de gewasbescherming.

Hoe is de stand van de suikerbieten in uw werkgebied?

Antwoord: Erg wisselend, er staan heel mooie gewassen maar ook erg slechte met veel waterschade. Deze laatste kleuren nu weer iets beter. Alleen, het probleem dit jaar is dat de bieten moeilijk dicht komen wat, doordat er lang licht op de grond schijnt, extra

veronkruiding tot gevolg heeft. Open plekken worden nu nog eens gespoten met forse doseringen tegen onkruid. Waar de meeste boeren zich aan geërgerd hebben, is de berichtgeving dat er landelijk een opbrengst van gemiddeld 15 ton suiker uit de bieten komt, terwijl er in het noordoosten erg grote, tot zeer grote verschillen in groei van de bieten zijn. Dit geldt met name voor percelen met meerdere keren waterschade.

Hoe is de situatie met de bladschimmels op dit moment?

Antwoord: Wisselend. Er zijn percelen die absoluut noodzakelijk een bestrijding tegen stemphylium moeten uitvoeren, maar er zijn ook even zoveel percelen waar geen cercospora en geen stemphylium of andere bladschimmels te vinden zijn.

Hoe reageert de praktijk op de waarschuwing en waarmee spuiten de bietentelers?

Antwoord: Er is iets te veel paniek geweest wat betreft stemphylium. In mijn ogen werd er te veel “zo maar” gespoten omdat er in de buurt stemphylium was gevonden, of er was in de buurt een flitsbijeenkomst geweest. Vandaar dat ik zelf altijd zeg: controleer uw bieten elke week en als u schimmelziekten aantreft, dan een bespuiting uitvoeren. Wordt er stemphylium gevonden, dan spuit men in 99% van de gevallen Retengo Plust van BASF. Dit mag namelijk ook maar 1 keer.

Cercospora aantasting: laat het zo ver niet komen. Dit kost geld.

**BESCHIKBAAR
IN DE VROEG-
BESTELLING!**

Wéér een stap vooruit:*

it's all in the seed.

LISANNA KWS

- Beste financiële opbrengst (107)**
- Vlotte grondbedekking (8)**
- Ook op percelen zonder besmetting kan dit ras concurreren met het beste rhizomanie ras!**

* in het bietencysteaaltjes segment

** Bron: CSAR, november 2013

www.kwsbenelux.com

KWS

Seeding the future
since 1856

COLUMN

“En ... hou denk ie oaver de toekomst van de landbouw?”

Boeren hebben statistisch gezien het vaakst een partner die werkzaam is in het onderwijs of in de verzorging. Bij ons kloppen de statistieken ook. Mijn partner Joeri is akkerbouwer in de NOP en ik, Jellien, ben werkzaam in het onderwijs. We hebben 2 dochters van 3 en 7 jaar. Ik houd van lekkere dingen bakken voor bij de koffie, paardrijden, power-yoga en koken met de producten van het land en uit de moestuin. Ik ben opgegroeid in Eefde een dorpje in de buurt van de IJssel, randje achterhoek, op een pluimvee- en akkerbouwbedrijf.

*Daor waar de règen nooit oaver de lessel kump.
't Blif altied an de verkeerde kant hangen.
Daar waar de zandwegen door het landschap kronkelen.
Daar waar zelfs de bieten in de zomer op apegapen kunnen liggen.
Daar waar de beekjes kabbelend door de landerijen gaan.
Men vraagt mij regelmatig hoe ik in de polder terecht ben gekomen.*

*Dat zit zo:
Ik had in het jaar 2000, op de bruiloft van mijn vriendin van de Pabo een leuke jongen leren kennen. En het was een mooie zonnige dag in het voorjaar, toen ik deze prille liefde mee nam naar mijn ouders. Een boer. Uit de polder. Dat zou wel in de smaak vallen dacht ik. “Zo, en hoe denk 'ie oaver de toekomst van de landbouw?” was de openingszin van mijn vader. Joeri stond met zijn mond vol tanden. En ondanks dat mijn nieuwe liefde geen antwoord wist te geven op de eerste vraag van mijn vader, is hij toch gebleven.*

*En nu woon ik dus in de polder.
Daar waar (volgens mijn vader) de gewassen 2x zo groot worden.
Daar waar er aan de rechte asfaltwegen geen einde lijkt te komen.
Daar waar (volgens mijn moeder) de mooiste luchten zijn.
En daar waar de bieten nooit slap hangen.*

Het was hier een zeer nat voorjaar. Het leek niet op te houden met regenen. Joeri was dan ook niet te spreken over de opkomst van de bieten op de kopakker. Na het 2 weken aangezien te hebben, heeft hij besloten de kopakker opnieuw in te zaaien. Nu is hij tevreden, het verschil is ook niet meer te zien. Hij wil het altijd netjes voor elkaar hebben. Zelf reed ik dit voorjaar gedachteloos met het paard over de kopakker met net ingezaaide zomertarwe. Daar werd Joeri niet vrolijk van: kuilen van hoeven in de toch al natte kopakker! Om de huisvrede te bewaren heb ik de hoefsporen netjes met een harkje gewist ...

We zijn heel tevreden met alles wat er mogelijk is op een boerderij, de kansen en de ruimte, het genieten van het buiten zijn en dat kinderen op zo'n wijze op mogen groeien is toch een voorrecht! En mocht een van onze dochters later eens met een boer thuis komen, dan is de eerste vraag die we hem stellen: “zeg, hoe denk 'ie eigenlijk oaver de toekomst van de landbouw ...?”

Jellien Salderink

Oogstmaand, maar ook vroegbestelling bietenzaad

Augustus, vroegbestelling bietenzaad

Terwijl de akkerbouwers bezig zijn met de laatste loodjes van de graanoogst en de stoppels voorbereiden op de volgende (bieten)teelt zijn ze met hun gedachten bij de vroegbestelling bietenzaad 2015.

rassen voor de bietenteelt in 2015. Zoals in de inleiding hierboven al aangegeven, niet het gunstigste moment om dat te vragen, want uit eigen ervaring weten we dat de akkerbouwer met veel dingen bezig is, maar niet met de zaadbestelling. Meestal komt het gros van de bestellingen pas binnen tegen het eind van de bestelperioden en dan meestal ook pas na één of enkele herinnerings-sms'jes.

Welke mogelijkheden zijn er?

In het kader van de vroegbestelling heeft de bietenteler drie keuzemogelijkheden:

1. hij bestelt niet vroeg
2. hij bestelt alles vroeg
3. hij bestelt een gedeelte vroeg

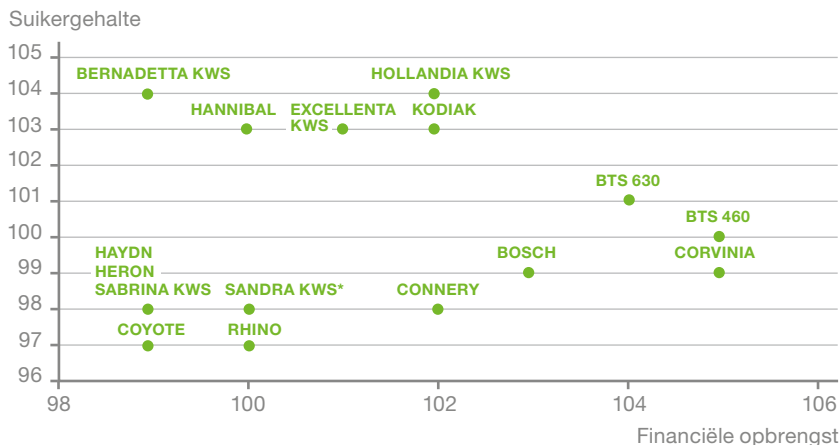
Ad 1) Telers die gaan voor het maximale financiële resultaat (en wie wil dat niet) en die niet worden geplaagd door rhizoctonia doen er

goed aan om met de zaadbestelling te wachten op de Rassenlijst voor 2015. Die verschijnt meestal rond 20 november. Hierin zijn de nieuwste cijfers en resultaten opgenomen van het IRS-rassenonderzoek dat in 2014 heeft plaatsgevonden. In december 2014 kan dan de bestelling worden geplaatst. Vaak ook is het resultaat behaald door één of meer punten financiële opbrengst aanmerkelijk interessanter dan de vroegbestelkorting.

Ad 2) Telers die worden geconfronteerd met de bodemschimmel rhizoctonia, vooral in een vruchtwisseling met veel maïs, konden tot nu toe praktisch hun hele bietenzaadbehoefte bestellen in de maand augustus en zodoende profiteren van de prijskorting die hierbij geldt. Dat kan in een situatie dat in augustus al bijna voor 100% zeker is dat er geen nieuwe rassen in dit segment zullen worden aangeboden voor het nieuwe teeltjaar.

Ad 3) Telers die liever niet op één paard wedden, zullen in de regel niet van het ene op het andere jaar van ras wisselen. Zij bouwen een bepaalde zekerheid in. Vaak is die gebaseerd op raskennis en -waardering. Zij zullen bijvoorbeeld 50 tot 75% van het geplande areaal 2015 inzaaien met een bekend ras en het andere gedeelte gebruiken voor nieuw materiaal zoals dat in de nieuwe Rassenlijst wordt beschreven.

Financiële opbrengst/suikergehalte rhizomanie rassen

*Met extra bescherming tegen rhizomanie!
Bron: CSAR, november 2013

Oogst van suikerbieten-zaad in Italië

Ebelsheerd, juli 2014

Geen opbrengstverschil tussen wel en niet met bietencysteaaltjes besmette percelen.

Aaltjesresistentie hoeft geen opbrengst te kosten.

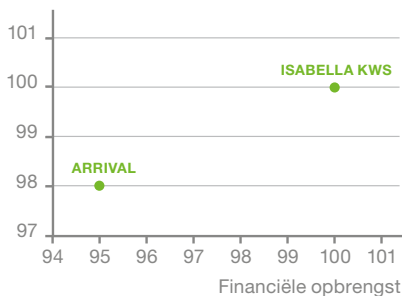
Met de introductie van het ras Lisanna KWS voor de teelt in 2014 kan de Nederlandse bietenteler er in principe voor kiezen om op het gebied van bietencysteaaltjes geen enkel risico te lopen. In de praktijk zien we nog te vaak, en de afdeling diagnostiek van het IRS bevestigt dit, dat telers niet precies, of zelfs helemaal niet, op de hoogte zijn van

de aaltjespopulatie op het perceel waar ze suikerbieten hebben gepland. Dit fenomeen geldt nog meer in de situatie van massieve grondruil, zoals dat in grote delen van ons land gebruikelijk is bij de teelt van aardappelen. Deze telers kunnen zich gelukkig prijzen, want genoemd ras geeft ook onder niet besmette omstandigheden een opbrengst die gelijk is aan het beste rhizomanie-resistente ras. In de lijst van december 2013 waren dat de rassen Corvinia en BTS 460. Met andere woorden, bij twijfel of het perceel 2015 besmet is met wit (Heterodera schachtii) en/of geel (Heterodera betae) bieten-cysteaaltje: Lisanna KWS of haar opvolger bestellen. Kort door de bocht geredeneerd zou men kunnen stellen dat men zich de kosten van het aaltjesonderzoek op het witte en gele bieten-cysteaaltje kan besparen.

het over hebben. De wortel is villig behaard, de haarvaten zijn bruin verkleurd, het suikergehalte is merkkelijk lager, het natriumcijfer is meestal hoger en het schadelijk stikstofcijfer meestal weer wat lager dan het gemiddelde. Vooral de laatste constatering maakt dat de winbaarheid daardoor niet veel lager hoeft te zijn. Hoe dan ook, de suiker-opbrengst holt achteruit en dat kan een teler zich niet permitteren, zeker met het oog op het afschaffen van het quotum in 2017. In dat kader is het goed om te weten dat in ieder geval een ras, en hierbij hebben we het over Sandra KWS, beschikt over aanvullende resistentie tegen AYPR of een andere nieuwe variant van het rhizomanievirus.

Financiële opbrengst/suikergehalte rhizoctonia resistente rassen

Suikergehalte

Bron: CSAR, november 2013

Nieuwe variant rhizomanievirus

Verspreid over heel Nederland, maar met een accent op de Flevopolders, komt er sinds eind 2010 een variant van het tot nu toe bekende rhizomanievirus voor. De betrokken telers weten waar we

Rhizoctonia en dan?

Hoe men het ook wendt of keert, jaarlijks neemt het areaal besmet met de bodemschimmel rhizoctonia solani toe. Los hiervan is duidelijk dat de grootste kans op een aantasting ligt in het zuidoosten van Nederland, met uitzondering van de lössgronden van Zuid-Limburg waar men eerder last heeft van bieten-cysteaaltjes. Deze

toename is ondermeer te verklaren uit het feit dat het areaal snijmais alsmaar toeneemt, onder andere een gevolg van het wegvallen in 2015 van het melkquotum. Daarnaast is bekend dat ook gladiolen, lelies en enkele vollegrondsgroenten in staat zijn om rhizoctonia te vermeerderen. Verder, en dat geldt voor alle grondsoorten, is de structuur ter voorkoming van een aantasting door rhizoctonia erg belangrijk, zo niet het allerbelangrijkst. Bij afwezigheid van zuurstof (dus slechte structuur) voelt de rhizoctoniaschimmel zich in zijn element en is er serieuze kans op schade door plantwegval in een jong stadium van de bietenplant en wegroting in een later stadium. Dus alle teeltmaatregelen die ervoor zorgen dat de schimmel geen kans krijgt, zoals een correcte pH, prima structuur, veel aandacht voor de organische stof en het telen van goede voorvruchten, verlagen het optreden van rhizoctonia zodanig dat kan worden overwogen om bij de rassenkeuze toch serieus na te denken over rassen met de hoogst mogelijke financiële opbrengst. Goede voorvruchten zijn in onze ogen:

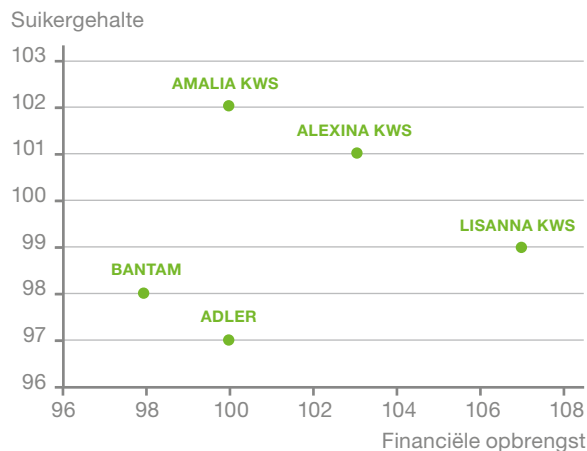
- granen
- aardappelen
- bladrammenas
- gele mosterd

Durft u het, ondanks dat u zeker weet dat bovenstaande geldt voor het bietenperceel 2015, niet aan om geen rhizoctoniaresistent ras te telen, dan blijft er niets anders over dan een keuze te maken uit het segment rhizoctoniaresistente rassen. Hierbij speelt ook een nieuwe ontwikkeling en dat betreft rassen met een driedovoudige resistentie, namelijk tegen:

1. het rhizomanievirus
2. de rhizoctonia-schimmel
3. het witte en/of gele bieten-cysteaaltje

Deze rassen, en een voorbeeld hiervan is 3K389, zijn in 2014 voor het eerst op praktijkschaal uitgezaaid. De eerste indrukken lijken goed.

Financiële opbrengst/suikergehalte BCA met besmetting

Bron: CSAR, november 2013

De afgelopen jaren werd ongeveer 35% van het areaal vroeg besteld en 65% laat. De Nederlandse bietenteler houdt van risicospreiding.

Omdat de financiële opbrengst maar moeilijk is te verhogen, een probleem bij rhizoctonia-resistente rassen, gaan de ontwikkelingen in dit segment zeer traag. Al vele jaren domineren de rassen van KWS (Isabella KWS) en SESVanderHave (Arrival en Piranha) de markt. Als we dan in ons achterhoofd de ontwikkelingen nemen die hebben plaatsgevonden bij het kweken van aaltjesresistente rassen, namelijk dezelfde opbrengst bij besmette als niet-besmette omstandigheden, ontstaat de volgende gedachte. Zou het niet gemakkelijker zijn om de opbrengst van rhizoctoniaresistente rassen te verhogen langs de weg van

de driedovoudige resistentie, waarbij de meeropbrengst in dit geval voortkomt uit de hoek van de aaltjesresistentie? Interessant en de moeite waard om vast te houden.

Voorlopig is het nog niet zover, al zit er voor 2015 in dit segment interessant materiaal in de pijplijn.

Deze maand zal men, als het toch een rhizoctoniaresistent ras moet worden, een keuze moeten maken: ofwel voor 100% kiezen voor bestaande rassen, ofwel gedeeltelijk, omdat er tekenen zijn dat ook ras materiaal van kweker Betaseed financieel goed scoort op de Rassenlijst. De vraag die de praktijk zich nog stelde bij de bestelkaart van december 2013 was, hoe het met dit ras gesteld is als het gaat om de mate van rhizoctonia-resistentie. Dit was namelijk uit het IRS-rassenonderzoek in 2013 niet duidelijk geworden. Zeker is in ieder geval dat de praktijk in Nederland in dit opzicht geen concessies wil doen. Het resistentieniveau van het huidige rassenpakket is de basis, los van de financiële mogelijkheden die het nieuwe materiaal biedt.

Tot slot

De zaadbestelling is één van de belangrijkste, zo niet de belangrijkste teeltmaatregel. Besteed daarom voldoende tijd aan het invullen van het vroegbestel-formulier met andere woorden: "Bezint eert ge begint".

Eerste relatiedag voor bietentelers bij KWS Polder Station in Nagele

Mét resistentie, en hoge opbrengst

Het aandeel gezaaide bietenrassen met resistentie stijgt. “De financiële opbrengst van BCA rassen is vergelijkbaar met gewone rassen”, geeft Marcel Arts, salesmanager suikerbieten bij KWS, aan. Op het Polder Station in Nagele kregen bietentelers een inkijkje in de veredeling naar meer en beter. “Over een paar jaar zijn bietencysteaaltjes resistente rassen de standaard.”

Wie over de A6 van Emmeloord naar Lelystad rijdt, heeft ongetwijfeld de demovelden voor maïs, aardappelen en bieten langs de snelweg gezien. Het zijn proefvelden die horen bij het KWS Polder Station in Nagele. Sinds de officiële opening in september 2013 zijn telers welkom om een kijkje op de demovelden te nemen en worden ze bijgepraat over de nieuwste ontwikkelingen.

Vroeg met hoge opbrengst

Zo'n 80 bietentelers kwamen op een eerste relatiedag op 4 juli naar het

Polder Station en zagen dat ook daar de bieten (eind maart gezaaid) er al vroeg in het seizoen prima bijstaan. “De groeipuntdatum ligt op 8 juni, 2,5 weken eerder dan vorig jaar”, vertelt Marcel Arts. “Op 4 juli ligt het suikergehalte al op 13-14% suiker. Het belooft een goede opbrengst te worden”, voorspelt hij, met een actuele waarschuwing voor stemp-hylium. “De kunst is het gewas tot aan het einde van het seizoen gezond te houden.”

In Nederland wordt zo'n 75.000 ha aan suikerbieten geteeld, waarbij

KWS Polder Station

Isabella KWS al drie jaar op rij het meest gezaaide ras is. Het BCA resistente ras Lisanna KWS maakt echter een flinke opmars. “Zo'n tien jaar geleden was het financiële opbrengstverschil tussen resistente en niet-resistente rassen erg groot, tot wel 15%”, verklaart Arts. “Dat gat is dankzij veredeling echter steeds kleiner geworden en bestaat eigenlijk amper nog. Rhizomanie en BCA-rassen leveren ook topopbrengsten, ook onder niet-besmettelijke omstandigheden. Extra reden dus om ze te gebruiken wanneer het een probleem zou kunnen worden.” Met name bij de BCA-rassen is de opbrengstverhoging de jongste jaren opmerkelijk. “Ik voorspel dat deze rassen tot wel 40% marktaandeel zullen komen in 2015.”

Triple resistentie

Kandidaat voor de rassenlijst van 2015 is een ras dat zelfs een triple resistentie heeft: 2K292 (Lieselotta KWS). Naast de bietencysteaaltjes en rhizomanie is dit ras -waarvan zo'n 100 ha is gezaaid- ook resistent tegen rhizoctonia. “Zo gaan we in de veredeling weer een stapje vooruit”, geeft Arts de tweejarige beproeving aan. “De financiële

Het is dit jaar de kunst het gewas tot aan het einde van het seizoen gezond te houden

opbrengst is echter naar schatting wel een procent of 13 lager ten opzichte van een gewoon ras. Resistentie kost in dit geval nog wel opbrengst.” Het komt vooral omdat de rhizoctonia resistentie gecreëerd wordt door het kruisen met wilde bieten waardoor de opbrengst vaak negatief wordt beïnvloed. Maar bij een genetische vooruitgang van 1,2% per jaar gaat ook dat veranderen, schat Arts in. “Over een jaar of 3 hoeven we geen speciale vermeldingen bij de rassen meer te plaatsen voor de verschillende resistenties. Dan is waarschijnlijk bietencysteaaltjes resistentie voor een groot gedeelte van de lijst standaard.”

€ 250.000 voor ontwikkelen nieuw aardappelras

Veredeling is een steeds kostbaarder wordend proces. In 1990 gaven veredelaars nog € 25.000 uit voor het ontwikkelen van een nieuw aardappelras, in 2010 was het maar liefst € 125.000 en naar schatting zal dat in 2020 oplopen tot € 250.000. “De ontwikkeling en toepassing van merkertecnologie maken het duur”, vertelt Peter Oldenkamp van KWS POTATO. “Maar dat geeft ons ook de kans om de focus op ziekteresistentie te leggen, zoals aardappelmoeheid, Phytophthora en aaltjes.” De selectie is daarbij ook nog eens heel streng. “Van de 100.000 zaailingen of rassen die we bij de aardappelen jaarlijks inzetten, zijn er na 10 jaar nog één of twee over”, schetst Oldenkamp. Voordat een nieuw aardappelras ontdekt, ontwikkeld en breed in de markt ingezet kan worden, is er zo’n 25 jaar verstreken. “Dat duurt te lang, we willen dit versnellen”, geeft Oldenkamp het doel aan. Aardappelrassen gaan, wanneer ze door de hele selectie zijn gekomen, echter wel lang mee, tot wel 20 tot 30 jaar. Dat is lang, zeker vergeleken met bietenrassen, die na drie tot vier jaar meestal weer vervangen worden door een nieuw, beter ras.

Maatregelen om invertvorming te beperken

Het splitsen van de sacharose in glucose en fructose, oftewel invert suiker, is ongewenst en de suikerindustrie denkt erover om deze parameter te betrekken in de waardering voor de suikerbiet. Als bietenteler kan je een hoog invert voorkomen door:

- voorkom rotte bieten
- kies een bietenras met de juiste resistentie
- voorkom blad(stelen) in de bietenhoop
- rooi met weinig tarra en beschadigingen
- volg de temperatuur en ventileer op tijd
- bescherm bieten tegen vorst

Polder Station: inclusief keuken en regelmatig hakken

Het KWS Polder Station omvat zo’n 96 hectare akkerbouwgrond waar gewerkt wordt in een 12-jarige rotatie met aardappelen, tarwe, suikerbieten en diverse kleine proefvelden. “Die lijken soms op echte kunstwerken”, geeft manager Dick Wouda aan. In de op het bedrijf aanwezige kas wordt het kweekwerk voor de aardappelen uitgevoerd, waarna de knollen en plantjes de grond ingaan. In maart staat de hele loods dan ook vol met voorkiemkisten. “Na het eerste jaar gooien we 90% alweer weg”, zegt Wouda over de strenge selectie die in het najaar een vervolg krijgt.” Na de oogst zijn twee personen ook nog eens 2,5 maanden in de keuken bezig om de aardappelen te koken en te frituren.” Ook voor bieten is er een proefveld met opbrengstmetingen. “We hebben een 6-rijige oogstmachine die ook kan wegen, de Puma”, vertelt Dick, die eraan toevoegt dat de proefvelden heel arbeidsintensief zijn. “Het zijn genetisch meerkiemige bietenzaden en ook omdat we ze dichter zaaien, dunnen we alles uit. We gaan dus regelmatig nog ouderwets met een hak het land in.” Afgelopen winter is er ook een proef gestart met winterbiententeelt. “Van winter was geen sprake, dus de vorsttolerantie hebben we niet kunnen testen. Volgend jaar nog een keer.”

Hoe vroeg het voorjaar was

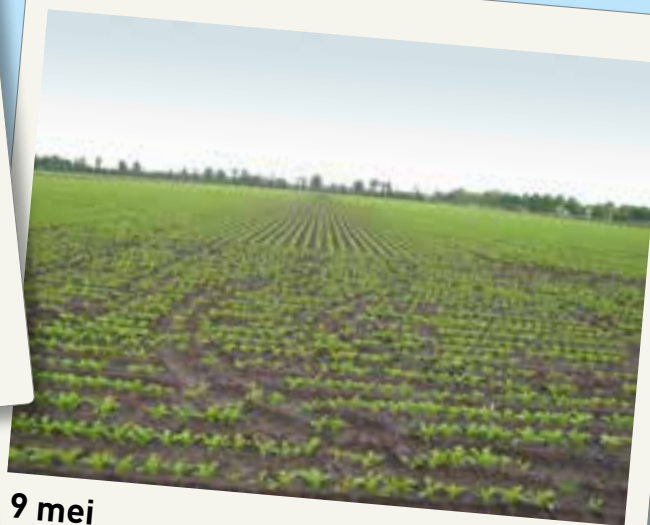
Ontwikkeling van het gewas in 2014

11 april

Het perceel is bemest met varkensdrijfmest in maart en daarna geploegd op 22 maart. Er is gezaaid op 26 maart met een afstand van 19 cm in de rij. Er is bij het zaaien 8 kg Vydate p/ha toegevoegd in de rij.

Ras **Isabella KWS**
Zaaidatum **29 maart**
Locatie **Ysselsteyn (L)**

9 mei

Er is 2 maal een onkruidbestrijding uitgevoerd. (22 april; 0,5 goltix, 0,03 safari, 0,4 fenmidifam, 0,8 betanal expert. 5 mei; 0,4 dual gold, 1,5 fenmidifam, 0,5 focus plus, 1,25 betanal expert en 0,5 avadex.)

6 juni

De gemiddelde groeipuntsdatum in Nederland ligt in 2014 op 8 juni. Dit perceel lijkt de groeipuntsdatum reeds voorbij.

11 juli

Na 110 mm regen in week 28 staan de bieten er goed bij. Na controle op bladschimmels blijkt er (nog) geen bespuiting noodzakelijk.

Toelating Retengo Plust

Deskundigen op het gebied van de suikerbietenteelt wijten de spectaculaire suikeropbrengstvermeerdering van de jongste vijf jaren voornamelijk aan de jaarlijkse verbetering van het rassenpakket, de verbetering van de resistenties, maar vooral ook aan de grote aandacht van de telers voor de bestrijding van de bladschimmels. Gelukkig voor de praktijk is er, wat dit laatste betreft, weer een nieuwkomer te melden. Een korte introductie.

De producent van deze nieuwe formulering, BASF, is een ook in de

Nederlandse akkerbouw toonaangevend chemiebedrijf. Naast andere disciplines is de gewasbescherming (Crop Protection) een belangrijke tak. Het bedrijf streeft er voortdurend naar om voor de akkerbouw innovatieve producten en concepten voort te brengen. Eén van die nieuwe producten is het fungicide Retengo Plust met AgCelence effect. Het Ctgb heeft Retengo Plust dit voorjaar een registratie verleend voor toepassing in suikerbieten. Het middel is identiek aan het product Retengo Plus dat in 2013 werd toegelaten voor de maïsteelt. Het betreft in dit geval wel een andere registratie.

Retengo Plust is toegelaten tegen de 4 belangrijke bladschimmels (cercospora, ramularia, meel-

dauw en roest). Bovendien heeft dit product een goede werking tegen stemphylium (gele vlekken). Deze bladschimmel, sinds 2007 in Nederland bekend en dan vooral op de zandgronden van het Noordoosten, verspreidt zich langzaam maar zeker over het hele land. Dit is dan ook de reden dat het product al veelvuldig is ingezet in het huidige teeltseizoen 2014.

Toepassing:

Het onafhankelijk bieteninstituut IRS kent de toepassing met Retengo Plust een hoge waardering toe. BASF adviseert om Retengo Plust bij de bestrijding van bladschimmels als eerste product toe te passen, bij voorkeur preventief, in een dosering van 1 liter per hectare.

Retengo[®] Plust
AgCelence effect

NIEUW
OOK TEGEN
GELE VLEKKEN

- Meer suiker
- Vitaal gewas
- Effectief tegen alle bladvlekkenziekten

BASF
The Chemical Company

BASF Nederland B.V., Divisie Agro, Postbus 1019, 6801 MC Arnhem. Telefoon (026) 371 72 71, www.agro.basf.nl, twitter: @BASFAgroNL
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees voor gebruik eerst het etiket en de productinformatie.

Alternatieve ruwvoerproductie?

Feedbeet... De biet als voedergewas!

Ruwvoerproductie is een belangrijk onderwerp voor de veehouderij. In 1950 werd er in Nederland meer dan 70.000 ha voederbieten geteeld. Dit is om verschillende redenen langzaam verdwenen. Momenteel wordt er niet meer dan 500 ha geteeld.

Door ontwikkelingen in Duitsland bij de biogascentrales is de voederbiet verder veredeld tot de Feedbeet van nu. Het grootste onderscheid tussen de voederbiet en de Feedbeet is het drogestofgehalte van deze nieuwe biet. Het drogestofgehalte van de Feedbeet ligt hoger. Deze bieten blijken prima geschikt als voer voor de (melk-) veehouderij.

De teelt van de Feedbeet is vergelijkbaar met de teelt van suikerbieten. Op dit gebied zal de teler/loonwerker weinig verrassingen tegenkomen. Het zaaien, de gewasverzorging en de oogst zullen dan ook tot de werkzaamheden van de loonwerker behoren. Er is voldoende capaciteit bij de loonwerker om met het bestaande machinepark deze teelt te verzorgen. De drogestofproductie per hectare ligt zeer hoog. Deze is vergelijkbaar of zelfs iets hoger dan die van een middenvroeg snijmaïsgewas. De oogst van de Feedbeet zal laat in het seizoen plaats vinden. In oktober en zelfs in november groeit de biet gestaag verder en kan dus de totale drogestof nog toenemen. Door het hoger drogestofgehalte wordt de bewaarbaarheid van de biet positief beïnvloed. Het is van belang om het product zo min mogelijk te beschadigen alvorens

Feedbeet: de nieuwe voederbiet met een hoger ds gehalte

het wordt ingekuuld. De moderne rooimachines zijn uitgerust met klepels waarmee het loof wordt verwijderd. Hierdoor ontstaan minder beschadigingen en dat is

beter voor de bewaring van Feedbeet. Een ander argument voor de wederopkomst van de biet ligt in het feit dat de mechanisatie voor de verwerking van de biet aanzienlijk is

Feedbeet bevordert de smakelijkheid van het totale rantsoen

verbeterd. In 1950 werden de bieten met de hand gerooid en ook met de hand 'vermalen'. Ook hier staat de techniek niet stil. Het is mogelijk om de bieten mechanisch te versnijden tot kleine porties. Diverse machinebouwers bieden 'bietenbakken' waarmee dit mogelijk is.

De vervoeding van dit product op een melkveebedrijf is momenteel eenvoudig inpasbaar. De melkveehouder heeft keuze om de biet op verschillende manieren te verwerken zonder dat hier grote investeringen voor nodig zijn. Vaak wordt de tarra als nega-

tief ervaren. Deze is echter een kleine factor op het geheel. Vaak zit in een graskuil meer grondtarra dan in een Feedbeet-kuil. Ook het rooien van de bieten en natuurlijk de grondsoort bepalen voor een groot gedeelte het tarrapercentage.

Ervaringen met dit product in het buitenland (Denemarken, UK) leren ons dat de totale drogestofopname door de koe positief wordt beïnvloed door toevoeging van Feedbeet in het rantsoen. Het rantsoen wordt smakelijker en zal uiteindelijk de drogestofopname

positief beïnvloeden. De kosten per kilogram drogestof van Feedbeet liggen gunstig. In het najaar van 2014 zal hierover meer bekend zijn. In 2014 zijn in Nederland verschillende praktijkpercelen gezaaid. Op deze percelen worden diverse proeven gedaan met de teelt van Feedbeet. KWS Benelux BV test momenteel 2 rassen in Nederland. De rassen zijn rhizomanie resistent (Cindy KWS) en rhizoctonia resistent (Debby KWS). In 2015 zullen deze rassen worden aangeboden in Nederland.

Agenda

Belangrijke beurzen en evenementen najaar 2014

19 augustus 2014
Inloopmiddag suikerbieten
PPO Valthormond
Noorderdiep 211
7876 CL Valthormond
www.wageningenur.nl/ppo

20 augustus 2014
Aardappeldemodag
Groeneweg 3 - 3273 LP Westmaas
www.aardappeldemodag.nl

20 en 21 september 2014
Agrarische Dagen Someren
Smulderslaan - Someren-Heide
www.agrarischedagensomeren.nl

2 oktober 2014
Beet Europe
Polen - Dobieszów
www.beeteurope2014.com

28 t/m 30 oktober 2014
Rundvee & Mechanisatie vakdagen
Hardenberg
Energieweg 2 - 7772 TV Hardenberg
www.evenementenhal.nl/hardenberg

25 t/m 27 november 2014
Rundvee & Mechanisatie vakdagen
Gorinchem
Franklinweg 2 - 4207 HZ Gorinchem
www.evenementenhal.nl/gorinchem

10 t/m 13 december 2014
Noord-Nederlandse Landbouwbeurs
WTC Expo Leeuwarden
Heliconweg 52 - 8914 AT Leeuwarden
www.wtclandbouw.nl

16 t/m 18 december 2014
Rundvee & Mechanisatie vakdagen
Venray
De Voorde 30 - 5807 EZ Venray
www.evenementenhal.nl/venray

16 t/m 18 december 2014
AgroExpo
TT Hal Assen
De Haar 11 - 9405 TE Assen
www.landbouwakbeurs.nl

Noteer de data alvast in uw agenda.

In volgende editie van

De Bietenteler

Rassenkeuze 2015

Verslag Beet Europe Polen

Campagne verloop 2014

„KWS en ik.
Dat belooft een goede opbrengst.“

Wie zich hoogwaardig zaaizaad gunt, investeert in de geruststellende zekerheid van een goede en geslaagde opbrengst. Met KWS, dé specialist voor suikerbieten, maïs en aardappelen, gaat u voor een goed resultaat. En daarop vertrouwen agrariërs al meer dan 150 jaar. Geen wonder dat voor agrariërs oranje de kleur is van succes. Lees meer over KWS op: www.kwsbenelux.com

Seeding the future
since 1856

KWS

